

KREŠŤANSTVO A PSYCHOLÓGIA

Niektorí ľudia, vrátane kresťanov sa so svojimi psychickými problémami obracajú často na psychológov a psychiatrov. V mnohých prípadoch je to nutné, najmä ak ide o duševné choroby, ktoré je treba liečiť, často medikamentmi (ide hlavne o oblasť tzv. „veľkej psychiatrie“).

Trochu i n a k je to s tzv. „psychologickým poradenstvom“ a niektorými spôsobmi psychoterapie pr i pr oblémoch s padajúcich do obl asti tzv. „malej ps ychiatrie“. T u kresťania vo väčšine nedôverujú psychológom a psychiatrom. A treba povedať, že väčšinou oprávnene. Prečo?

Existuje totiž veľa rôznych „škôl“, metód posudzovania psychických problémov a ich riešenia. A mnohé, dá sa povedať, že veľká väčšina z nich, je v priamom rozpore s tým, v čo veria kresťania. A nielen v čo veria, ale aj s čím majú osobnú skúsenosť, že im prináša skutočnú a trvalú pomoc.

Mnohí psychoterapeuti nie sú kresťanmi; to znamená, že nielen ich „hodnotové spektrum“, ale aj ich hodnotenie situácií a vlastne celé ich uvažovanie je diametrálne odlišné od uvažovania a od prežívania a hodnotenia situácií veriacim človekom, kresťanom. Preto často psychológ a psychiater nemôže ponúknuť veriacemu človeku nič užitočné, skôr naopak.

Pravdaže, existujú aj kresťanskí psychológovia a psychiatri. Ale či dotyčný, konkrétny poradca (terapeut) ním naozaj je, alebo sa za kresťana iba vydáva, to sa neraz ukáže až časom, keď človek bližšie spozná jeho uvažovanie a jeho metódy (pričom je tu nebezpečenstvo, že niektorý klient to vôbec nepozná).

Tento článok, ktorý som prevzal, upravil (skrátil a doplnil poznámkami) z časopisu ROZMER, napísala kresťanská psychologička A. Halamová (z Prahy). Je v ňom poukázané na niektoré problémy, s ktorými sa môže psychoterapeut stretnúť u svojich kresťanských klientov a radí svojim kolegom aby (citujem ju):

„Moje poslanstvo sa obracia k psychoterapeutom a bolo by azda možné ho vyjadriť metaforou: Ježiš raz prirovnal Kráľovstvo Božie k perle nesmiernej hodnoty. Naši veriaci klienti prichádzajú často s perlou vo vrecku, ale je taká zablatená, že pripomína kameň, ktorý ich len zaťažuje. Pomoc by nemala spočívať v tom, že kameň zahodíme, ale v tom, že ho spoločne očistíme, umyjeme a necháme ho zažiarit“.

Môj dovetok: Ateistický (alebo pohanský) terapeut asi ťažko dokáže „kameň očistiť, umyť a nechať ho zažiarit“, skôr sa ho bude snažiť „zahodiť“, a keď sa mu to nepodarí, tak sa ho bude snažiť rozbiť, alebo zdeformovať (čo môže byť ešte horšie, lebo klient duchovne nedostatočne vyspelý nemusí ani postrehnúť túto deformáciu).

Preto, chcem apelovať na svojich bratov a sestry, aby veľmi úzkostlivo dbali na to, komu z veria svoju psychiku („dušu“), t.j. akého psychoterapeuta (psychológa, psychiatra) si zvolia.

MBB

Začiatkom 20. storočia sa medzi náboženstvom a psychoterapiou náhle objavila priepasť. Bol to Sigmund Freud, ktorý označil náboženstvo iba za súčasť neurotických mechanizmov človeka a predznamenal tak jeden spôsob nazerania na náboženské **prežívanie**

a prax. Je však pravda, že už jeho bezprostrední žiaci C. G. Jung a V. E. Frankl sa opäť začali vracieť k pozitívnemu oceneniu náboženstva a začali venovať pozornosť duchovnej dimenzii človeka nielen v rámci obranných mechanizmov proti úzkosti, ale i ako neoddeliteľnej súčasť procesu sebauskutočňovania človeka. Hoci si Jung udržal odstup od inštitucionalizovaného kresťanstva, predpokladal, že za psychickými, sociálnymi i telesnými ťažkosťami väčšiny dospelých je nevyriešený duchovný problém. A bol to Frankl, ktorý po skúsenostiach z koncentračných táborov vniesol do psychoterapie dôraz na vedomie zmyslu života ako nevyhnutnej duchovnej podmienke psychického zdravia.

V ateistickom Československu po celých 40 rokov komunistickej éry prevládala veľká nedôvera voči náboženstvu i cirkevným inštitúciám. Hoci psychoterapia i náboženstvo sa usilujú o premenu osobnosti človeka, bariéra medzi oboma prístupmi bola prehľbená i tým, že duševné javy opisujú rozdielnymi pojmami. Bohužiaľ, vzdialenosť medzi oboma diškurzmi („jazykmi“), diškurzom o psychológii a diškurzom o náboženstve, pretrváva dodnes.

Prepojiť obe oblasti (oblasť psychoterapie a oblasť náboženstva) nie je ľahké, pretože každá vychádza z celkom odlišných princípov. Ústredným predpokladom kresťanstva je Boh, resp. Ježiš Kristus. Psychológia naproti tomu vychádza z tézy, že konkrétny človek všetko hodnotí podľa toho, aké výhody mu to prináša, teda že v lastne samotný subjekt je „najvyššou bytosťou, ústrednou udalosťou v celej histórii sveta“.*)

Prienik psychoterapie a náboženstva

Na rozdiel od psychológie, ktorá sa snaží opísať psychické javy vrátane náboženských potrieb, pocitov a regulačných mechanizmov v zdravej podobe, psychoterapia je zameraná na liečenie nežiaducich ťažkostí. Za terapeutmi prichádzajú ľudia, ktorí sa cítia nenaplnení a bezmocní, opakujú sa im problémy vo vzťahoch s blízkymi, cítia sa slabí alebo sú telesne či psychosomaticky chorí. Terapeuti sa tak môžu stretávať s náboženskými prejavmi nielen v ich pozitívnej hodnote, ale aj v ich patologickej, nezdravej podobe. Ich skúsenosť nám preto môže vo zvyraznenej forme pomôcť poznať, akým spôsobom sa psychické problémy premietajú do náboženskej oblasti, vrátane toho, ako náboženská prax ovplyvňuje negatívne, ale i pozitívne psychické fungovanie človeka.

Keď som robila všeobecný prieskum medzi svojimi kolegami, ako oni sami prežívajú prácu so svojimi veriacimi klientmi a v čom vnímajú špecifickosť problémov, ktoré ich klientov trápia, priniesli rad konkrétnych postrehov. Pokúsim sa teraz zhrnúť ich výpovede do niekoľkých inšpirujúcich bodov.

Falošné predstavy o Bohu

Pomerne známy a už prehľadne opísaný fenomén psychopatológie náboženstva tvoria deformácie našich predstáv o Bohu. Ide o to, že mnohí pacienti či klienti majú výrazné vzťahové problémy k rôznym osobám zo svojho okolia a tieto problémy premietajú do svojich

---

*) Príkladom takéhoto „egocentizmu“ môže byť tzv. *selfizmus* (o ktorom sme sa už zmienili na stránkach ZP), čo je „filozofia“ extrémneho egoizmu, vedúca neraz k narcizmu a bezohľadnému správaniu sa k okoliu (t.j. k tzv. „sociálnemu darvinizmu“ = boju o presadenie sa na úkor iného). Táto „filozofia“ sa dnes často uplatňuje nielen pri výchove, ale aj v psychologickom poradenstve (jej výsledkom je opak toho, čo učí kresťanstvo: teda nie pomáhať bližným, nie súciť a solidarita, ale dravosť, snaha zničiť „konkurenta“, ktorým je vlastne každý iný človek, každé iné spoločenstvo ľudí).

náboženských predstáv. Veľmi podrobne tento jav popisuje nemecký autor Karl Frielingsdorf. Vo svojej knihe *Falošné predstavy o Bohu* hovorí o skúmaníach, ktoré urobil asi na 600 osobách činných v cirkvi, pri ktorých zistil, že výpovede o Bohu sú výrazne ovplyvňované osobnou históriou jedinca. Sú teda väčšmi výpoveďami o ľuďoch, ktorí o Bohu hovoria, než o Bohu samom. Odrážajú skôr ľudskú skúsenosť so svetom a s obrazmi sveta v ich mysli, než „skutočnú podobu“ Boha.

Frielingsdorf poukazuje na fakt, že u 95 % skúmaných osôb s negatívnou skúsenosťou s vlastnými rodičmi sa už v ranom detstve rozvinul nevedomý (t. j. protikladný k ve dome hlásanému) „démonický obraz Boha“.

Takým démonizujúcim obrazom Boha je napr. *svojvoľný Boh*, ktorý rovnako bezdôvodne zatracuje, ako udeľuje milosť. Človek je mu bezmocne vydaný napospas. Rodičia osôb s týmto obrazom Boha boli väčšinou vo svojich pocitoch rozpoltení a celkom nevyšpytateľné, chaoticky a podľa svojej nálady udeľovali pozitívne a negatívne „pohladenia“.

Ďalším patologickým obrazom Boha je démonický *Boh smrti*, ktorý sa vynára v nevedomí človeka v úzkom spojení s rozhodnutím rodičov, najmä matky, týkajúceho sa a neprijatia, nechcenia dieťaťa. Tento smrtonosný démon preberá nepriateľské, hoci väčšinou nevy povedané posolstvo matky voči dieťaťu: „Bolo by lepšie, keby si bol mŕtvy,“ „Nemá cenu, aby si žil“ atď. V živote dospelého človeka sa tieto posolstvá prejavujú postojmi negujúcimi život - prázdnotou zmyslu, depresiami, neschopnosťou sa presadiť, úvahami o smrti, prípadne samovražednými tendenciami.

S iným démonickým obrazom Boha sa stretávame pod maskou tzv. *Boha výkonu*, preťažujúceho Boha, ktorý zvädza človeka k nasadeniu, ktoré je samo osebe dobré, ale v nadmernej miere ho môže do viesť k zničeniu a smrti. Za takým výkonnostným myslením stojí často pelagiánska logika trestu a zmierenia. Boh vystupuje ako nositeľ práva, ktorý kvôli sebe samému musí trvať na tom, aby ľudia pre svoju spásu vykonali to, k čomu sú zviazaní. Ak nie je tento výkon v poslušnosti podaný, potom si ho Boh musí trestom či jeho hrozbou vynútiť, pretože inak by bol porušený jeho spravodlivý poriadok.

Je pochopiteľné, že ľudia, ktorí sú zviazaní takými démonickými obrazmi Boha, radi prijmú akýkoľvek iný výkladový rámec sveta. Najľahšie je odložiť vieru vôbec. Druhou možnosťou je plné stotožnenie sa s týmito obrazmi a ich uplatňovanie v živote a vo vzťahoch k druhým ľuďom. Treťou možnosťou je zažitie korektívnej vzťahovej skúsenosti, ktorá pomôže nahradiť patologický obraz v ich mysli a do viesť ich ku zrelej podobu náboženskej viery.

Nevedomé motívy za náboženskými nárokmi

Druhá oblasť ťažkostí veriacich ľudí súvisí s komunikáciou medzi ľuďmi, respektíve s ich presadením sa voči okoliu. Ide o to, že psychoterapeuti sa u veriacich ľudí častejšie stretávajú s javom, keď ich nevyjadrené osobné potreby sa halia do náboženského výrazu a Boha používajú ako zbraň na zdôvodnenie vlastných nárokov na ostatných. Uvediem skúsenosť z rodinnej terapie, kde sa stáva, že jeden z členov rodiny (často niektorý z rodičov) používa termín „je správne“ v zmysle „Boh to tak chce“ na uplatňovanie svojich vlastných prianí. S tým sa stretávame zvyčajne tam, kde pedagogická vôľa rodičov nie je schopná sama nastoliť poriadok. Bez toho, aby si to jasne uvedomovali, majú títo ľudia pocit, že ich vôľu, ktorú napriamujú voči svojim deťom, je nevyhnutné posilniť vôľou inou, najlepšie absolútnou vôľou Boha. A to so zrejším rizikom, že p o

emancipácii mladého človeka odvrhne tento jedinec nielen autoritu svojich rodičov, ale aj autoritu Boha, ktorú títo rodičia voči nemu používali ako štít.

Podobne a rovnako nevedome si, bohužiaľ, niekedy môžu pomáhať i niektorí predstavitelia cirkevných inštitúcií, keď vydávajú svoje osobné postoje alebo názory, prípadne rôzne interné smernice či poriadky za Božiu vôľu. Kritika a kritici Cirkvi v tomto ohľade predstavujú cennú spätnú väzbu, ktorá môže veriacim ľuďom pomôcť získať väčší náhľad na niektoré javy u seba a uvedomiť si ich. Napríklad: čítala som, ako akýsi duchovný vyhlásil, že „je správne“, aby kňaz nosil „kolárik“^{*)} lebo je alter Christus^{**)} a má reprezentovať Božiu dôstojnosť a zvrchovanosť. (Pozn. Ako „dôstojný pán!“ Ale či Ježiš sa správal ako „dôstojný pán“? To nechávam na osobnú úvahu...)

Nepochopiteľné náboženské konanie môže však vychádzať aj z iných nevedomých zdrojov. Môže byť symbolickým vyjadrením potlačovaných potrieb, napríklad pirodzenej separačnej túžby detí, ktoré sa niekedy prejavia sociálne nepríateľným konaním či odchodom do nejakej sekty. Taktiež mesiášske bludy pri psychózach môžu byť u niektorých ľudí čistým výrazom ich nevedomej túžby po seberealizácii a „uplatnení sa“, ktorá je v realite výrazne popretá.

Nenávisť k sebe a zhubné pocity viny

Pri liečbe neurotických ťažkostí vystupuje do popredia rozpor medzi tzv. ideálnym a reálnym ja. Kým vývoj osobnosti prebieha zdravo, človek si je vedomý svojich predností i limitov a pohľad na ideál (vzor) ho motivuje ďalej sa rozvíjať. Pri neurotickej poruche sa naproti tomu rozpor vníma bolestne a spája sa s takými pocitmi mennejcennosti a nenávisťou k sebe, že môže dosahovať až sebadeštruktívne rysy.

Nielen pri neurózach, ale i v spoločenstve zdravých veriacich ľudí je niekedy akcentovaný tlak na obraz dokonalého človeka („Ako kresťan by som mal...“). Objavuje sa neochota akceptovať svoju reálnu duševnú a duchovnú situáciu.

Dokázané je, že v oblasti zhubne pôsobiacich nárokov na seba samých pôsobí veľmi silno napodobňovanie rodičov a autorít. Mavis Kleinová vypracovala prehľad piatich stresových scenárov, ktoré sú vyjadrené jednoduchým imperatívom (vetou, posolstvom, oznámením) a ktoré človek prevzal a presadil do regulačného systému svojho správania. Prvý scenár znie „Buď dokonalý“. Ľudia, ktorí majú zvnútornený tento scenár, majú pocit, že sa nikdy nesmú zmýliť ani zlyhať, musia všetko zvládnuť svojou silou či inteligenciou. Predstava, že by ich mohli pristihnúť pri omyle či zlyhaní v nich vytvára výraznú úzkosť z možnosti strhnutia obrazu o sebe samom, prípadne zo zavrhnutia ostatnými ľuďmi. Snaha uchrániť sa chyby ich potom vedie k vypätiu bez možnosti najmenšieho oddychu, lebo dokonalosť je nedosiahnuteľným cieľom.

Druhý scenár vyjadruje posolstvo „Buď silný“ a ľudia pod jeho vplyvom na seba berú neúnosné množstvo úloh a práce. Podobný dopad má i imperatív „Musíš sa snažiť“, ktorý človeku nikdy nedovolí vzdať akékoľvek úsilie, a to ani v situáciách, keď je ďalšia námaha evidentne márna. Štvrtý scenár znie „Poteš ma“ a ľudia pod jeho vplyvom sú stále v pozícii neúnavných záchrancov. Posledný scenár velí „Ponáhľaj sa“ a mnohí dodávajú: „Lebo je mnoho práce, ktorú treba vykonať“.

---

*) Ide o druh goliera, ktorý často nosia napr. katolícki (ale i niektorí naši) farári.

***) Doslova „iný Kristus“ v zmysle „zástupca Krista“.

Hoci sa tieto scenáre pôvodne mienili ako pozitívne apely, škodia niekedy totálnou sebadeštrukciou; vtedy, keď pôsobia ako automatické programy „náročnosti“ bez kontextu situácie a bez ohľadu na to, ako človek svojím rozumom situáciu posudzuje.

Je dobré vidieť, že i požiadavku nárokovosti cirkvi niektorí ľudia môžu vnímať obdobne zničujúcim spôsobom. Otcovský princíp, reprezentovaný cirkvou, je pre zdravý rozvoj človeka nenahraditeľný. Bolo by však dobré, keby sa cirkvi nestrácali ľudia, ktorí nie sú schopní splniť tento modus nárokovosti v plnej miere. Hoci sa nám to nezdá, celá dnešná západná spoločnosť stojí na princípe dravosti, dokonalosti a nároku na nezlyhávajúci výkon. Prečo by musela cirkev kopírovať tieto „kapitalistické“ postoje? Či nie je v nej miesto aj pre ľudí, ktorí stoja „na okraji“, ktorí zlyhávajú, nemajú dosť síl udržať obraz osobnej dokonalosti a prosperity?

Sebadeštruktívne životné scenáre

Konečne z troch základných spôsobov, ako prežívať vzťahy k iným ľuďom – ísť „od“ týchto ľudí (rezignácia), ísť „proti“ nim (expanzivita), ísť „k“ nim (podriadenosť) – sa u veriacich kresťanov v prevládajúcej miere prejavuje modus podriadenosti. Ten sa niekedy vystupňuje do tej miery, že sa stáva maladaptívny*) a niekedy je vyslovene sebadeštruktívny. Mám na mysli napríklad situáciu tzv. príliš milujúcich ľudí, do ktorej sa dostávajú (manželskí a iní) partneri alkoholikov, agresívnych agresorov či kriminálnych psychopátov. Títo týraní ľudia často nenávidia sami seba preto, že nedokážu svojich agresívnych partnerov milovať bezpodmienečne, ustavične ich obhajujú, ich viny vzťahujú na seba, a hoci si svoje správanie často racionalizujú kresťanstvom, v nezávislom pozorovateli vyvoláva ich postoj skôr pocit, že Ježišovo prikázanie „Miluj svojho bližného ako seba samého“ si nahradili vlastným prikázaním „Miluj svojho bližného, len nie seba samého“.

Nenahraditeľnosť viery

Po tomto podrobnom výpočte istých problémových oblastí je na mieste položiť si otázku, aké sú uznávané pozitívne a ozdravujúce sily náboženskej viery?

Hoci náboženské učenie neslúži len ako lekárska učebnica o človeku, je zrejmé, že mnohé psychické poruchy sa skladajú z takých problémov, ako je pocit viny, úzkosť, zloba, neovládateľné túžby, nedostatok sebaprijatia, pocit osobnej bezcennosti, nesprávne poradie hodnôt a sebeckto, na ktoré bežná psychoterapia len s ťažko hľadá a nachádza pomoc. A práve viera, a špeciálne kresťanské učenie, môže ponúkať v mnohých týchto oblastiach ideálnu pomoc pre človeka. Pozrime sa na ne trochu podrobnejšie.

Zázitok prijatia

Proroci Starého zákona hovorili, že máme milovať Boha, čo je pravda. Ježiš však prišiel radostnú zvesť, že Boh nás miluje.

To je liek. Dovoľuje vymaniť sa z nekonečného a zničujúceho kolobehu sebazdokonaľovania a prijať ponuku byť s ním takí, akí sme. Zažiť prijatie hneď teraz bez podmienok, zakúsiť večne odpúšťajúcu lásku. Americký psychoterapeut Larry Crabb hovorí, že vnútorné potreby človeka, jeho potreba významu a bezpečia, môžu byť skutočne a celkom naplnené iba vo vzťahu so živým Ježišom.

Uvedme príklad: Keď sa nejaký človek z času na čas opije a je agresívny ku svojmu okoliu, možno sa pokúsiť zmeniť jeho správanie moralistickým napomenutím a pôso-

---

*) Tj. taký, ktorá vedie k patologickému (chorobnému) prispôbovaniu sa.

bivým presvedčovaním. Odlišná situácia nastane v okamihu, keď sa ukáže, že dotyčný je „chory“ závislosťou, že je alkoholik. Tu už prostým presvedčovaním nemožno dosiahnuť nič. Problémom tohto človeka nie je pitie alkoholu samo osebe, ale skutočnosť látkovej závislosti. Ustavičným pripomínaním zásad kresťanskej morálky môžeme dosiahnuť pravý opak toho, čo sme chceli dosiahnuť. Nezvládnuteľné pocity viny, ktoré sa budú pri každom ďalšom nevydarenom pokuse o abstinenciu zosilňovať, môžu viesť k odpadu od kresťanského spoločenstva, neskôr od viery a niekedy môžu viesť až k sebazničeniu.

Výstižným príkladom toho, ako v takej situácii lieči zážitok bezpodmienečného prijatia, sú skúsenosti hnutia Anonymných alkoholikov. V ich programe by sme našli vetu: *pripúšťame, že sme boli voči svojej zviazanosti bezmocní - že sme svoj život nezvládali. Dospeli sme k názoru, že iba Moc vyššia, než sme my, môže naše duševné zdravie obnoviť. Rozhodli sme sa celkom vzdať svojej vôle a odovzdať svoje životy do Božej vôle, podľa toho, ako sme ju pochopili.* Skúsenosti p ráce tohto hnutia ukazujú, že p ráve rezignácia na úsilie prijatie Bohom či ostatnými ľuďmi si akokoľvek „zaslúžiť“ (tým, že sa človek bude snažiť, že bude sľubovať svoju premenu, že bude zapierať svoju vôľu) a súčasné uznanie, že nie som schopný premeny, a napriek tomu môžem ďakovať Bohu, že mi moje viny odpúšťa, vedie často k radikálnej premene človeka.

Nádej a zmysel

Ďalšou významnou hodnotou náboženskej viery je nádej. Podľa empirických výskumov sa s prejavmi paralyzujúcej straty nádeje s tretávame u veriacich ľudí menej často než u ateistov. To je dané tým, že úzkosť a beznádej je u veriacich spracúvaná nielen bežnými obrannými mechanizmami (napríklad potlačením, vytesnením či racionalizáciou), ale i mechanizmami, ktoré sú typické iba pre náboženskú vieru: prijatím presvedčenia o existencii všemohúceho Ochrancu a prijatím viery v existenciu Darcu životného zmyslu. O čo ide?

Pôvodný spôsob, ako sa vyrovnat' s vedomím vlastnej konečnosti a smrti, predstavuje viera v nekonečne mocného Ochrancu. Tento typ viery môže mať niekedy podobu detského presvedčenia, že rodičia nás nielen milujú a nevýslovne túžia saturovať všetky naše potreby, ale sú na daní aj akousi všemocnosťou. V dospelosti si niektorí ľudia premietajú tieto zachraňujúce postavy často do reálne existujúcich osôb, napríklad do politikov, lekárov, známych umelcov, niekedy aj do krásnych ideí (vlasť, národ, strana). Iní do viery v o sobného Boha. V silne záťažových situáciách (strata blízkej osoby, nečakané nešťastie atď.) sa však ukazuje, že samotná dôvera vo všemocného Ochrancu (bez iných kvalít, ktoré obsahuje pravá viera) sa môže prekvapivo rýchlo zrútiť a premeniť na militantný a neskrtný ateizmus.

Omnoho účinnejšie pomáha viera v Boha ako **Darcu zmyslu**. Skúsenosti V. E. Frankla z nacistických koncentračných táborov ukazujú, že čím väčšiu bolesť a utrpenie prináša človeku reálny život, tým viac sa v ňom upevňuje viera v Boha ako Darcu zmyslu. Životné motto týchto ľudí akoby znelo: „Svoje utrpenie dokážem prežiť len s predstavou, že Boh všetkému dáva nejaký zmysel“.

Vedomie zmyslu je zdrojom neveriteľnej životnej sily. Skúsenosti z praktickej psychoterapie ľudí v posledných štádiách rakoviny, ktoré zaznamenali niektorí psychológovia, napr. ukazujú, že existuje nepriama úmernosť medzi pocitom zmysluplnosti a vzdornými silami ľudskej psychiky. Utrpenie sa z naša lepšie, ak sa život prežíva ako zmysluplný. Nájdienie zmyslu s vojho bytia je vždy u zdravujúcim momentom. S lovo

„nájdanie“ tu má veľký význam. Lebo zmyslom nie je to, čo si ľubovoľne „volíme“. Je to niečo, čo prežívame ako účasť na nekonečnej tvorbe dobra a „predkladá“ sa nám ako úloha na splnenie. Predkladá kým? Na to existuje jediná zmysluplná odpoveď: Bohom!

Zážitok spoločenstva

Napokon významnou okolnosťou v živote človeka je i začlenenie do určitej sociálnej siete. Cirkevné spoločenstvá predstavujú možnosť širokej ponuky blízkych vzťahov, bližších, než ktoré ponúka a nonymné spoločenstvo občianskej komunity. Tieto spoločenstvá môžu poskytovať svojim členom na rovine všetkých generácií veľmi zreteľnú sociálnu podporu, čo môže pôsobiť ako význačná prevencia pocitov osamelosti a bezmocnosti. Práve zážitok spoločenstva je často určujúcim faktorom konverzie neveriacich k niektorej forme náboženskej viery. Nielen k renomovaným cirkvám, ale i k novým náboženským spoločenstvám a sektám.

Predstava pretrvávania „viacgeneračnej komunity“, ktorá prechádza životom až za hranice smrti, posilňuje pocit bezpečnosti. S týmto faktorom sa spája i vnímanie samotného Krista ako bezvýhradného osobného spojenca.

Zážitok blízkych osôb, ktoré pri človeku stoja vo všetkých zákrutách jeho bytia, sprádzajú ho v jeho úspechoch i pádoch a umožňujú zážitok, že človek nestojí so svojím osudom pred Bohom celkom sám, je psychologicky spojená s upevnením vlastného Ja. Miera tohto prijatia a bytia „s“ sa často zažíva tak intenzívne, že presahuje všetky možnosti „terapie“, ktoré ľuďom môžu ponúkať ekonomizované vzťahy našej spoločnosti.

Morálka, viera, pravda i krása

sú obsahom PDF a PPS dokumentov

(„prezentácií“), ktoré si môžete
bezplatne stiahnuť z:

<http://www.knihy-benjan.sk/pps.htm>

Pozn.: Ak si na tejto web-stránke (v sekcii „Prejst' na“) zvolíte voľby
„anotácie kníh“ alebo „zoznam a cenník kníh“, prejdete do

ponuky kníh

s duchovnou a niekoľkými titulov aj s medicínskou (lekárskou) tematikou.

MBB